

Stanisław KOZIEJ

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

CZ. I

**Wprowadzenie:
podstawy teoretyczne
oraz współczesne środowisko
bezpieczeństwa**

**www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/SKoziej)**

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Przedmiot "Polityka bezpieczeństwa państwa" zapewnia ogólne podstawy teoretyczne i systemowe do dalszych studiów szczegółowych kwestii bezpieczeństwa narodowego.

Obejmuje podstawy i historyczną ewolucję bezpieczeństwa, współczesne jego teorie i koncepcje oraz praktyczne problemy środowiska bezpieczeństwa, koncepcji strategicznej i systemu bezpieczeństwa narodowego Polski w XXI wieku.

Przedmiot realizowany jest w formie wykładu z elementami dyskusji dydaktycznej i zaliczany na podstawie kolokwium pisemnego.

CELE

Zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz głównymi założeniami praktycznymi polityki bezpieczeństwa państwa na przykładzie Polski.

Zdobycie podstawowej umiejętności analizy problemów z dziedziny bezpieczeństwa oraz przedstawiania jej w formie pisemnej

Wyrobienie nawyku samodzielnego uzupełniania posiadanej wiedzy

PODSTAWOWA LITERATURA

1. Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP, BBN, Warszawa 2013; <http://www.spbn.gov.pl/>

2. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, BBN, Warszawa 2014; <http://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (1)

1. Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa).

Podręcznik akademicki, red. naukowa J. Pawłowski, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017

2. Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego, red.

naukowa M. Pietraś, K.A. Wojtaszczyk, Komitet Główny Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2016

3. S. Koziej, Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa, Skrypt

internetowy, Warszawa/Ursynów 2010; http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Teoria_i_historia_bezpieczenstwa.doc

4. S. Koziej, Strategiczne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego w okresie

pozimnowojennym, Skrypt internetowy, Warszawa/Ursynów 2010; http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Srodowisko_bezpieczenstwa_-_skrypt.doc

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (2)

5. WYBRANE DOKUMENTY ORAZ OPRACOWANIA WYDANE PRZEZ BIURO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO W LATACH 2010-2015;
http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/09/WYBRANE_DOKUMENTY_ORAZ_OPRACOWANIA_WYDANE_PRZEZ_BIURO_BEZPIECZENSTWA_NARODOWEGO_W_LATACH_2010-2015.pdf

6. Strategia bezpieczeństwa narodowego RP. Pierwsze 25 lat, red. naukowa R. Kupiecki, WCEO, Warszawa 2015

7. Tożsamość nauk o bezpieczeństwie, red. nauk. S. Sulowski, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2015

8. S. Koziej, Rozważania o bezpieczeństwie, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2017;
http://www.lazarski.pl/fileadmin/user_upload/oficyna/O_bezpieczenstwie_narodowym_Polski_okladka.pdf

9. S. Koziej, Rozmowy o bezpieczeństwie, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2017;
http://www.lazarski.pl/fileadmin/user_upload/oficyna/ksiazki/Rozmowy_o_bezpieczenstwie_Koziej.pdf

Strona internetowa

www.koziej.pl

**(w szczególności dział:
materiały dydaktyczne)**

PODSTAWY BEZPIECZEŃSTWA

Polityka?

- **Polityka jako sztuka rządzenia**
- **Polityka jako sprawy publiczne**
- **Polityka jako kompromis i konsensus**
- **Polityka jako władza i dystrybucja zasobów**

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo to teoria i praktyka zapewniania egzystencji (przetrwania) danego podmiotu w niepewnym środowisku, przy zachowaniu przezeń swobody realizacji własnych interesów.

Polityka bezpieczeństwa państwa

Działalność władz publicznych na rzecz zapewniania bezpieczeństwa państwa, jego obywateli i ich organizacji w wymiarze zewnętrznym i wewnętrznym poprzez wykorzystywanie szans, podejmowanie wyzwań, redukowanie ryzyk oraz przeciwdziałanie zagrożeniom.

Pojęcie bezpieczeństwa

- **Bezpieczeństwo w sensie statycznym - jako stan braku zagrożeń dla podmiotu, stan spokoju, pewności (stan obiektywny i subiektywny: uświadomiony i nieuświadomiony)**
- **Bezpieczeństwo w sensie dynamicznym (działanie podmiotu na rzecz bezpieczeństwa) – jako proces osiągnięcia i utrzymywania stanu braku zagrożeń i swobody działania**

Rodzaje bezpieczeństwa

(wg rodzaju podmiotu)

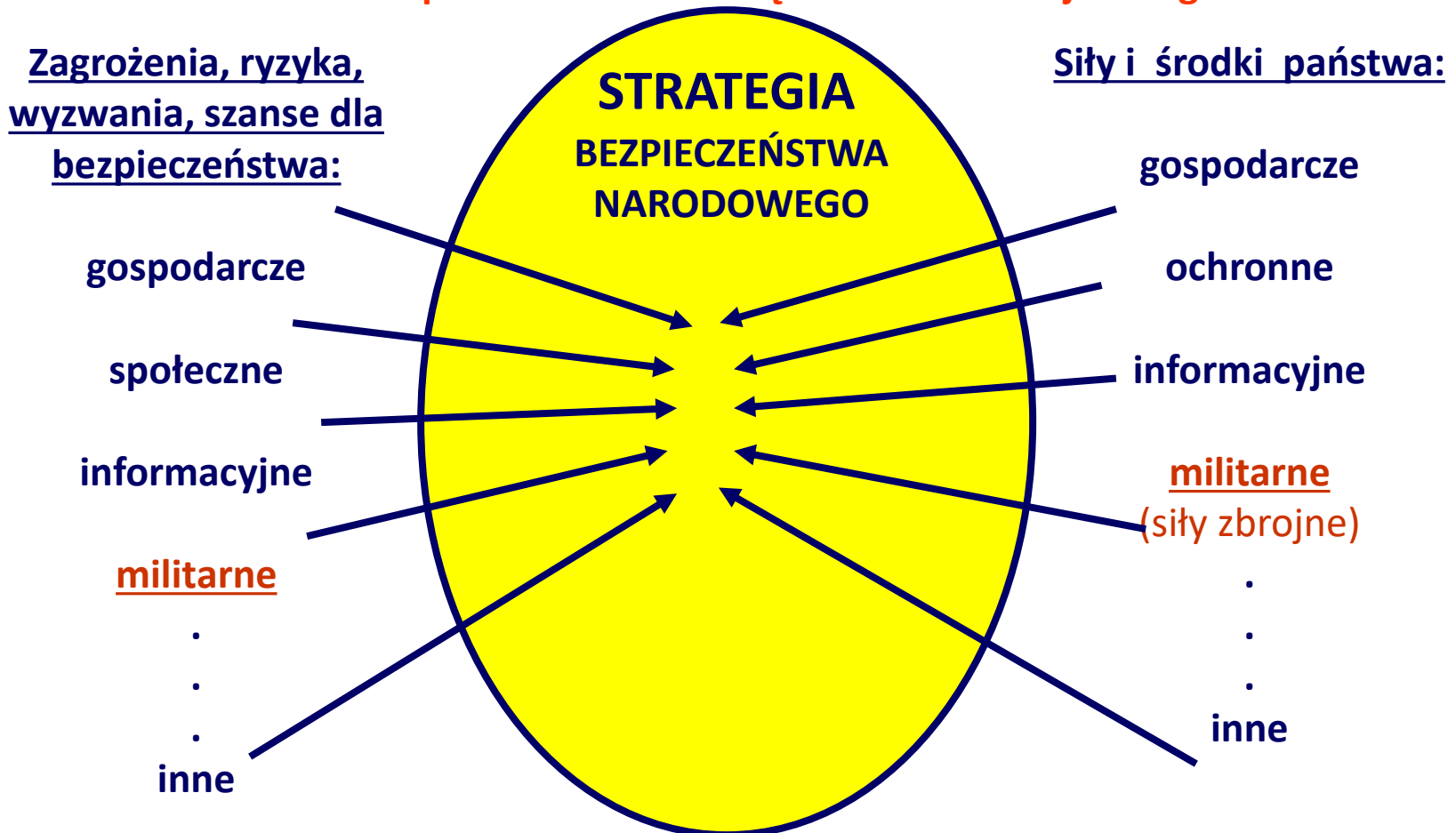
- **indywidualne (osobowe, personalne)**
- **grupowe (rodowe, plemienne, zawodowe, korporacyjne itp.)**
- **narodowe - państwowe (lokalne, terytorialne, krajowe)**
- **międzynarodowe (regionalne, globalne)**

STRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA POLITYCZNEGO

BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA = BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

Strategia BN: jak wykorzystać wszystkie siły i środki państwa
do przeciwstawienia się wszelkim rodzajom zagrożeń?

OBRONNOŚĆ = OBRONA NARODOWA = BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE = CZĘŚĆ BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Strategia obronności (ON): jak wykorzystać wszystkie siły i środki państwa do przeciwstawienia się zagrożeniom militarnym?

Zagrożenia, ryzyka,
wyzwania, szanse dla
bezpieczeństwa

gospodarcze

społeczne

informacyjne

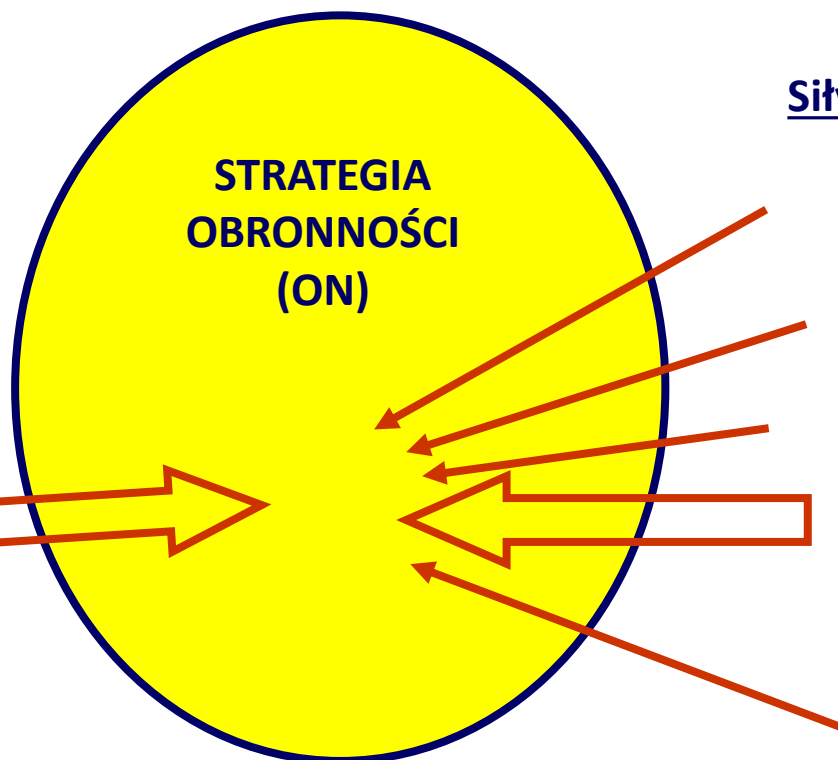
militarne

·

·

·

inne

Siły i środki państwa

gospodarcze

ochronne

informacyjne

militarne

·

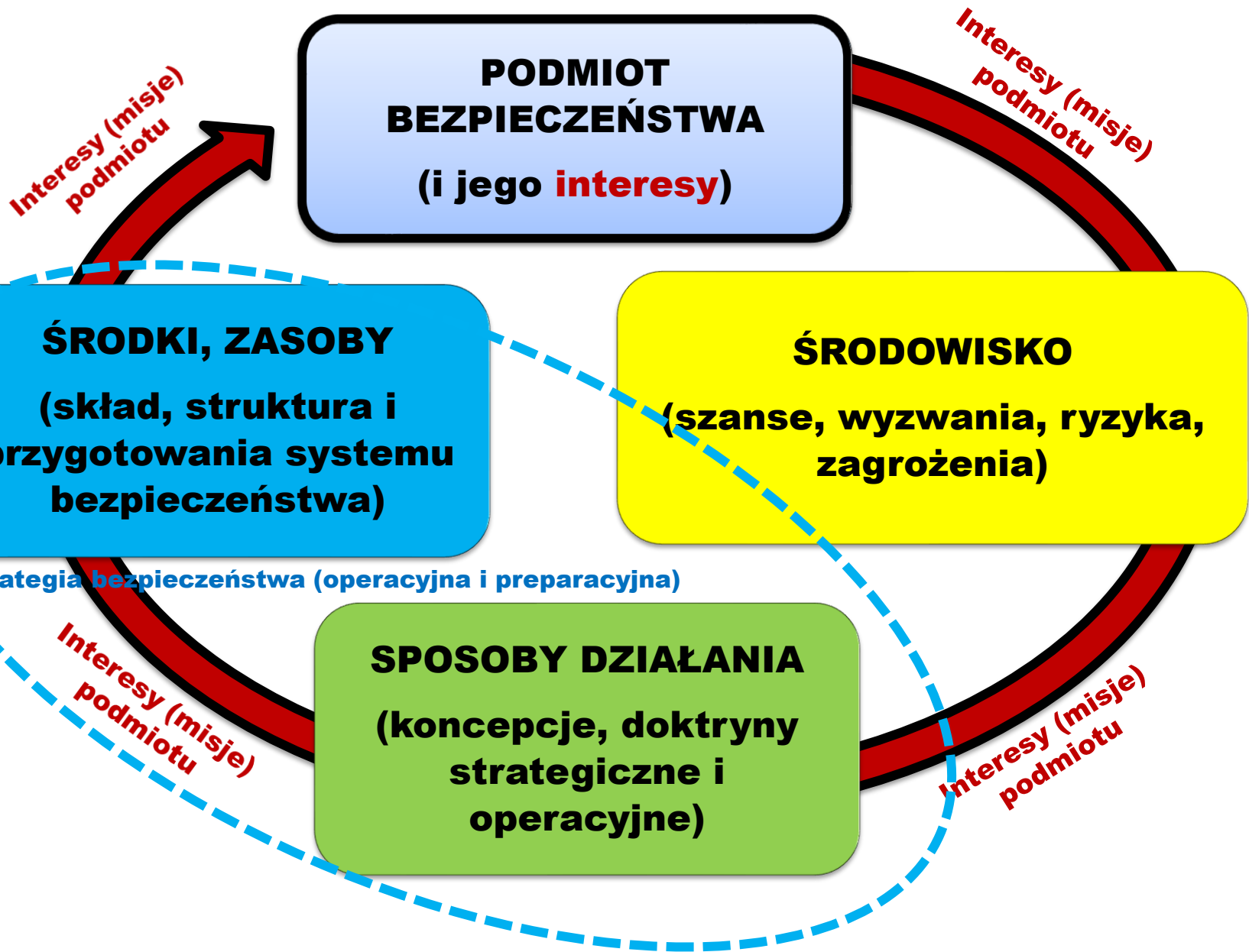
·

·

inne

BEZPIECZEŃSTWO JAKO PROCES

Typologia bezpieczeństwa

Kierowanie bezpieczeństwem narodowym	DZIEDZINY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO																	
	Obronna			Ochronna			Społeczna						Gospodarcza					
	SEKTORY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO																	
	dypłomatyczny	militarny	wywiadowczy	kontrwywiadowczy	prawa i porządku publicznego	ratownictwa	kulturowy	edukacyjny	socjalny	demograficzny	migracyjny	...	finansowy	energetyczny	transportowy	infrastruktury krytycznej	środowiska naturalnego	...
	Transsektorowe obszary bezpieczeństwa (np. cyberbezpieczeństwo; bezpieczeństwo antyterrorystyczne)																	
Podmioty bezpieczeństwa narodowego realizujące strategiczne zadania BN (operacyjne---wspierające)																		
Prezydent, Rada Ministrów	MSZ --- MON MSW	MON --- MSW MSZ	AW SWW	ABW SKW	MSW (Policja, SG, BOR), MS (SW) --- MAC, CBA, Prokuratura	MSW (PSP OC) --- MAC, MŚ	MKiDN --- MEN, podmioty publiczne i niepubliczne, SiOS*	MNiSz WMEN --- MKiDN , uczelnie, szkoły publiczne i niepubliczne, SiOS*	MPiPS , --- MZ, ośrodki państwowe i samorządowe, SiOS*	MPiPS --- MZ, SiOS*	UDSC --- MAC, MSW	...	MF --- MG, MRR W MSP M MTBiG M	MG --- MSP	MTBG M --- MG	MTBG M --- MG MSP	MS --- podmioty państwowe i samorządowe, SiOS	...

Kluczowe kategorie pojęciowe

- **interesy (narodowe), misje organizacji oraz wynikające z nich cele,**
- **środowisko (warunki) - szanse, wyzwania, ryzyka, zagrożenia,**
- **konceptcje - zasady i sposoby działań,**
- **systemy bezpieczeństwa – zasoby podmiotu wydzielone do realizacji przyjętych koncepcji, odpowiednio do tych zadań zorganizowane i przygotowane.**

Interesy

- **Interesy danego podmiotu (społeczności międzynarodowej, narodu, grupy, osoby itp.) – to wyraz jego tożsamości, wyznawanych wartości, historycznego dorobku, tradycji, bieżących potrzeb oraz dążeń i aspiracji przyszłościowych**
- **Interesy żywotne i drugorzędne:**
  - **żywotne** – to interesy dotyczące istnienia, przetrwania podmiotu w danych warunkach (niestopniowane, „zero-jedynkowe”)
  - **drugorzędne** – to interesy związane z jakością owego istnienia, trwania (stopniowalne, negocjowalne)

Misje organizacji

- **Misja – przeznaczenie: kategoria stworzona (wygenerowana) przez członków danej organizacji**
- **Misja organizacji międzynarodowej (międzypaństwowej – np. NATO, UE) - synteza interesów narodowych państw członkowskich. Problem: eliminacja sprzecznych interesów**
- **Misja organizacji krajowej (elementu państwa – np. samorządu, instytucji państwowej lub pozarządowej) – ustalona przez prawo**

Cele strategiczne

- **Cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa - to zoperacjonalizowane interesy i misje (określone stosownie do danych warunków, ujęte w określonym czasie i miejscu, z uwzględnieniem zewnętrznych i wewnętrznych potrzeb i możliwości)**
- **Cele operacyjne i preparacyjne – elementy celu strategicznego; dotyczą konkretnego działania i przygotowania**

Warunki bezpieczeństwa - szanse

- **Szanse** – okoliczności sprzyjające realizacji interesów oraz osiągnięciu celów.
- **Sztuka dostrzegania i wykorzystywania szans!!!**

Warunki bezpieczeństwa -ryzyka

- **Ryzyko** – związane z aktywnością podmiotu (planowaną lub realizowaną); stopień prawdopodobieństwa spowodowania niekorzystnych dla podmiotu skutków działania w dziedzinie bezpieczeństwa.
- **Sztuka redukowania ryzyk!!!!**
Opanowywanie ryzyk (zarządzanie ryzykiem): korygowanie balansu między celami, środkami i sposobami działania poprzez modyfikowanie któregoś z tych elementów.

Warunki bezpieczeństwa - wyzwania

- **Wyzwania** – dylematy decyzyjne, przed jakimi stoi podmiot (społeczność międzynarodowa, państwo) w rozstrzyganiu spraw bezpieczeństwa.
  - w korzystnych warunkach mogą stwarzać dodatkowe szanse, w niekorzystnych – mogą rodzić dodatkowe zagrożenia.

Warunki bezpieczeństwa - zagrożenia

▪ **Zagrożenia** – pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływanie na podmiot.

- **potencjalne i realne;**
- **subiektywne i obiektywne;**
- **zewnętrzne i wewnętrzne;**
- **militarne i niemilitarne (polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne itp.)**

Kryzysy i konflikty

- **Kryzys** – to szczególny (nadzwyczajny i niekorzystny), odbiegający od normalnego, stan podmiotu
- **Konflikt** – to szczególny (konfrontacyjny) typ relacji podmiotu z otoczeniem, z innym podmiotem
- **Wojna** – jako konflikt: zorganizowana przemoc zbrojna jednostek politycznych przeciwko sobie (kłopoty z tą kategorią: zimna wojna, wojna z terroryzmem itp.)

Koncepcje bezpieczeństwa

- **Koncepcja bezpieczeństwa** zawiera ogólne zasady i myśl przewodnią (zamiar) postępowania podmiotu (przygotowania i prowadzenia działań) w dziedzinie bezpieczeństwa oraz zadania etapowe lub dziedzinowe prowadzące do osiągnięcia celów strategicznych
- **Koncepcje operacyjne i preparacyjne (przygotowawcze)**

Doktryny

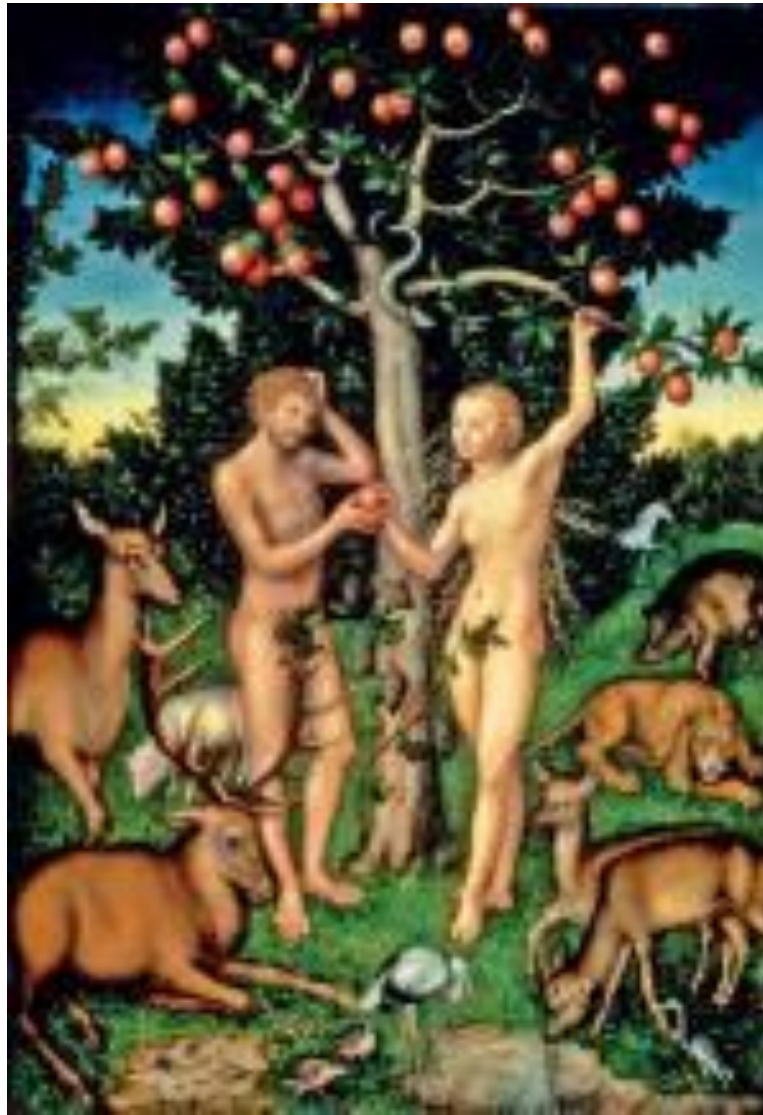
Doktryny - obowiązujące ustalenia (przepisy, instrukcje, regulaminy) dotyczące procedur przygotowania i działania konkretnych elementów systemu bezpieczeństwa.

Systemy bezpieczeństwa

- **System bezpieczeństwa** - to zasoby (siły i środki) wydzielone do zapewnienia realizacji interesów/misji w dziedzinie bezpieczeństwa, zorganizowane i przygotowane odpowiednio do charakteru zadań i warunków ich wykonywania

EWOLUCJA

BEZPIECZEŃSTWA

Źródło: Bridgeman Art Library: „Adam i Ewa”, obraz Lucasa Cranacha Starszego, 1526

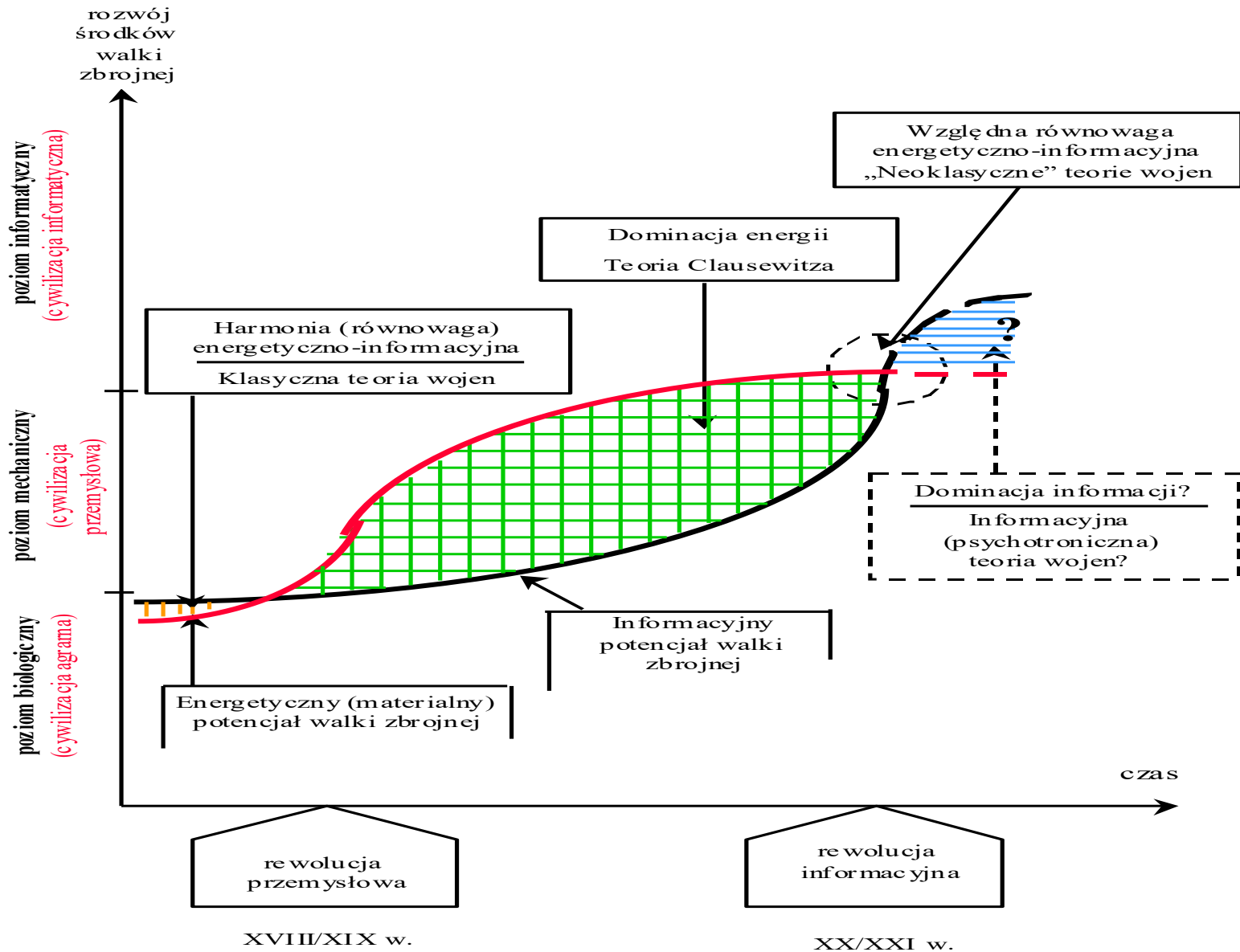
Geneza bezpieczeństwa

- **Historia bezpieczeństwa jest tak długa, jak długa jest historia ludzkości**
- **Biblijny raj - Adam i Ewa** (nie uświadomiony interes, brak celu, są wyzwania i zagrożenia - brak koncepcji i systemu bezpieczeństwa)
- **Kain i Abel** (błędnie zdefiniowany interes i cel oraz błędna koncepcja bezpieczeństwa, wraz z jej wykonaniem)
- **Potop biblijny - Noe** (dobrze określony interes i cel, prawidłowa koncepcja i skuteczny system bezpieczeństwa w postaci arki)

Ewolucja uwarunkowań bezpieczeństwa

- **Koncepcja fal cywilizacyjnych (Toffler)**
- **Materialny (energetyczny) i niematerialny (informacyjny) wymiar bezpieczeństwa**
- **Epoka agrarna - równowaga energetyczno-informacyjna na poziomie biologicznym**
- **Epoka industrialna - dominacja energii**
- **Epoka informacyjna - zmierzanie do równowagi energetyczno-informacyjnej**

Ewolucja warunków bezpieczeństwa (na przykładzie sztuki wojennej)

Podsumowanie

**Bezpieczeństwo to nieustanny,
dynamiczny proces;
to nie stan uzyskany raz na długi
czas.**

**Dlatego dobra polityka
bezpieczeństwa musi być oparta na
ciągłości i przewidywaniu.**

KONCEPCJE BEZPIECZEŃSTWA

Wojna jako kategoria polityczna

Clauzewitz:

Wojna to dalszy ciąg polityki prowadzonej innymi środkami, a mianowicie środkami przemocy zbrojnej.

Źródła wojen

▪ Personalne

- **Agresywność charakteru przywódców, błędy w ocenie, niezdolność komunikowania się**

▪ Państwowe/społeczne

- **Niedemokratyczność państw, polityka wewnętrzna, rywalizacja między grupami i klasami społecznymi**

▪ Międzynarodowe

- **Rywalizacja państw, anarchia, brak arbitra światowego lub regionalnego, gra sił**

Kategoryzacja wojen

- **Wojna nieograniczona (totalna): pobicie i okupacja**
- **Wojna ograniczona: politycznie, przestrzennie, co do sił**
- **Wojna domowa (obecnie ich umiędzynarodowienie)**

Wojna jako usprawiedliwione narzędzie polityczne

- **Uzasadniony (uprawniony formalnie i moralnie przekonujący) powód: np. odparcie agresji**
- **Uprawnione kierownictwo (np. Rada Bezpieczeństwa ONZ)**
- **Publiczne wypowiedzenie**
- **Słuszny zamiar (np. obrona)**
- **Proporcjonalność użycia siły (szkody spowodowane przez wojnę powinny być tego warte)**
- **Ostateczność (po wyczerpaniu innych środków)**
- **Racjonalna szansa na sukces (nie awanturnictwo)**

Usprawiedliwione zasady prowadzenia wojny

(kodyfikacja w czterech
konwencjach genewskich z 1949 r. i dwóch protokołach dodatkowych z
1977 r.)

▪ Rozróżnianie

- **Kombatanci – tylko oni mogą być obiektem celowego ataku**
- **Niekombatanci – powinni być chronieni na ile tylko można, mogą być ofiarami tylko przypadkowych, nieintencjonalnych ataków**

▪ Proporcjonalność

- **atak powinien być proporcjonalny do militarnej wartości celu (obiektu)**
- **Unikać zadawania nadmiernego cierpienia i używania najokrutniejszych broni**

Koncepcje zapewniania bezpieczeństwa

- **Liberalne** (eksponowanie roli instytucji międzynarodowych)
  - **Bezpieczeństwo zbiorowe (wyrzeczenie się działań zbrojnych, nieuchronność dyskredytacji agresora)**
  - **Kontrola zbrojeń i rozbrojenie (ABM, START, CFE, NPT itp.)**
- **Realistyczne** (eksponowanie roli siły państw)
  - **Równoważenie sił (przez wysiłki wewnętrzne lub sojusze)**
  - **Odstraszanie (założenia: decydenci działają racjonalnie, zagrożenie zniszczeniem jest duże – np. MAD, istnieje alternatywa dla wojny)**

ZASADY UŻYCIA SIĘY

Prawo użycia siły

- **Karta NZ zabrania groźby użycia lub użycia siły zbrojnej w stosunkach międzynarodowych. Są tylko dwa wyjątki:**
  - **Gdy Rada Bezpieczeństwa NZ zdecyduje o użyciu siły dla utrzymania lub przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa**
  - **Gdy państwo używa siły w samoobronie przed agresją, zgodnie z art. 51 KNZ**

Metody osiągnięcia celów przy pomocy sił zbrojnych:

- **Pokonanie (fizyczne rozbicie, pobicie) przeciwnika**
  - **Obrona (odparcie ataku)**
  - **Ofensywa**
    - **Kontrofensywa (przejście do ataku po początkowej fazie obronnej)**
    - **Atak uprzedzający (reakcja na groźbę natychmiastowego ataku)**
    - **Atak prewencyjny (reakcja na nieuchronny atak w przyszłości)**
- **Przymuszanie (wykorzystanie siły bez jej użycia)**
  - **Odstraszanie (ewentualne zyski nie są warte kosztów, które są nie do zaakceptowania; oparte na groźbie kary za akcję lub na upewnieniu przeciwnika, że nie uzyska swych celów poprzez użycie siły)**
  - **Powstrzymywanie i przymuszanie do zmiany działania**

Przewaga – istota zwycięstwa

- **Na wojnie zwycięża silniejszy** *(jak w naturze – Arciszewski)*.
- **Dlatego istotą zasad sztuki wojennej jest dążenie do uzyskania przewagi nad przeciwnikiem.**
- **Przewaga ma dwa wymiary: materialny i niematerialny**
- **Przewaga narzuca sposób walki.** *(Sun-Tzu: jeśli przeważasz przeciwnika 10x – okrąż go; 5x – atakuj; 2x – podziel; równowaga – możesz walczyć; jeśli słabszy – zapewnij sobie wycofanie)*
- **Napoleon – jak zwyciężyć liczniejszego przeciwnika? – manewrem, kolejne rozbijanie częściami**

STRATEGIE BEZPIECZEŃSTWA

Istota strategii

Strategia – świadomie ustalony i przyjęty sposób (metoda) ustanawiania i osiągnięcia celów przez dany podmiot

a) *w wąskim znaczeniu: ... przy użyciu siły*

b) *w pierwotnym, jeszcze węższym znaczeniu: ... przy użyciu siły zbrojnej*

Geneza strategii

- ***Strategia (grec.)*** – dowodzenie siłami zbrojnymi sprawowane przez naczelnego (najwyższego) dowódcę (***strategos – grec.***)
- ***Strategia: przygotowanie i wykorzystanie bitwy dla celów wojny***
- ***Taktyka: uszykowanie na polu walki, prowadzenie bitwy***

Ewolucja strategii

- **Strategia **wojskowa**** – sposób użycia sił zbrojnych jako całości dla celów wojny
- **Strategia **wojenna**** – sposób użycia zasobów danego państwa (koalicji) dla celów wojny
- **Strategia **obronna (obronności)**** – sposób użycia zasobów państwa dla zapobiegania i rozstrzygania konfliktów i kryzysów polityczno-militarnych
- **Strategia **bezpieczeństwa**** – sposób użycia zasobów danego podmiotu dla zapobiegania i rozstrzygania wszelkich konfliktów (kryzysów)

Klasyki teorii strategii (1)

- **Sun Tzu – „psycholog” wojny, lis wojny, strategia pozasiloowych rozstrzygnięć, strategia informacji**
- **Tukidydes – „polityk” wojny, wojna w stosunkach międzynarodowych**
- **Clausewitz – filozof i „fizyk” wojny, strategia masy, energii**
- **Jomini – „matematyk” wojny**
- **Ludendorff – strategia wojny totalnej**
- **Liddell Hart – neo- Sun-Tzu, judo, wytrącenie z równowagi, działania pośrednie**
- **Beaufre, Brodie – teoretycy odstraszania nuklearnego i kompleksowego podejścia (comprehensive approach)**

Klasycy praktyki strategicznej

- **Militiades – Maraton (siła miejsca)**
- **Epaminondas – Leuktry, Mantinea (tworzenie siły)**
- **Aleksander Macedoński (operacje połączone)**
- **Hannibal – Kanny (manewr okrążenia)**
- **Cezar (kampanie)**
- **Napoleon (mistrz manewru: dziel i bij)**

Instrumenty strategii bezpieczeństwa

- **Dyplomacja polityczna (publiczna i prywatna)**
- **Siły zbrojne**
- **Służby i straże**
- **Potencjał ekonomiczny**
- **Potencjał społeczny**

Cykl (procedura) strategiczny

- **Zdefiniowanie interesów i celów strategicznych**
- **Ocena środowiska strategicznego**
- **Sformułowanie operacyjnej koncepcji strategicznej**
- **Sformułowanie preparacyjnej koncepcji strategicznej (przygotowania, w tym transformacji zasobów strategicznych - systemu bezpieczeństwa)**

PODSUMOWANIE

- **Koncepcje**
- **Zasady**
- **Strategie**

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA: megatrendy i tendencje zmian w okresie pozimnowojennym

Współczesne środowisko bezpieczeństwa

- **Globalizacja**
- **Rewolucja informacyjna**
- **Asymetryzacja polityczna
(rozpad świata
dwubiegunowego, ścieranie
się cywilizacji)**
- **Hybrydowość zagrożeń
(koniec ery pozimnowojennej)**

Globalizacja

- **Globalizacja** – to obiektywny proces zastępowania autonomiczności podmiotów (osób, społeczności, państw, organizacji itp.) ich integracją w skali globalnej, to proces przechodzenia od podziału do integralności globalnej, od luźnego zbioru elementów do całościowego systemu światowego
  - **informacja** siłą napędową globalizacji
  - **wizja „globalnej wioski”?**

Istota globalizacji bezpieczeństwa

- **zjawiska i procesy bezpieczeństwa dotyczące całej ludzkości, obejmujące w różny sposób całą kulę ziemską, angażujące decydujących graczy na arenie światowej i większość innych podmiotów (w tym organizacji) międzynarodowych**
- **kontekst obiektywny i celowościowy**

Geneza i ewolucja

- epoka „**wielkich odkrywców**” i okrażenie kuli ziemskiej (Magellan) - geneza praktycznej globalizacji
- **Imperium brytyjskie** - pierwiastki bezpieczeństwa globalnego
- **Wojny światowe** - praktyczny wyraz problemów bezpieczeństwa globalnego

Rewolucja informacyjna

- **Zbieranie informacji (wywiad, media, internet) - sensory**
- **Przetwarzanie (analiza, ocena, wytwarzanie wiedzy) informacji - komputery**
- **Przesyłanie informacji (łączność, media, opinia publiczna) – środki komunikacji**
- **Operacje informacyjne i ochrona informacji (dywersja, maskowanie, zakłócanie, fortel, propaganda, trolling, niszczenie środków informacyjnych, obrona itp.) – środki kierowania i walki informacyjnej**

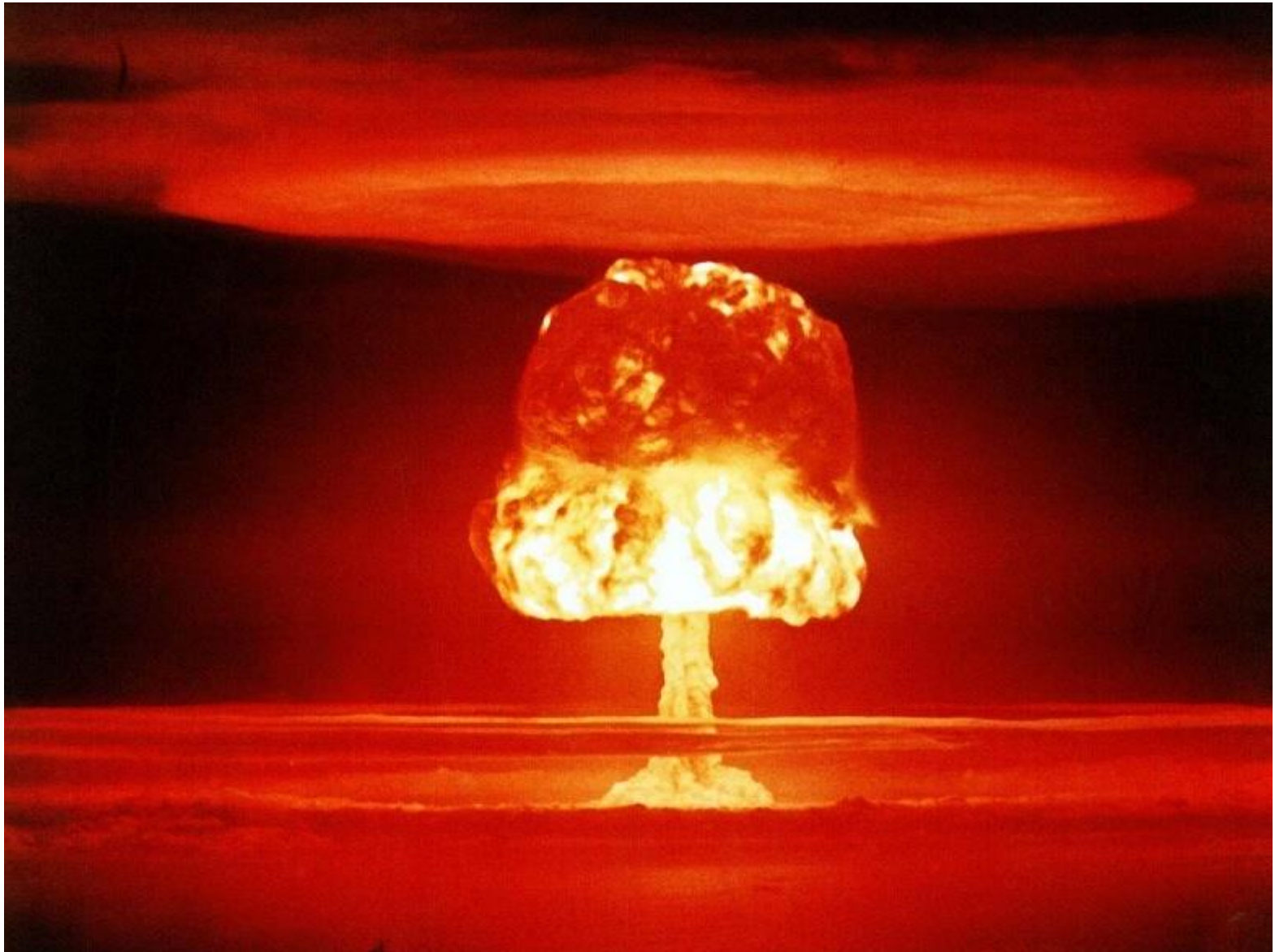
Asymetryzacja polityczna: rozpad świata dwubiegunowego

- **Światowa zimna wojna: przedłużenie II wojny światowej**
- **Potencjał militarny ZSRR i ekspansja ideologiczna komunizmu**
- **Bloki wojskowe: NATO i UW**
- **Broń jądrowa i wyścig zbrojeń**
- **Załamanie się systemu radzieckiego pod ciężarem wyścigu zbrojeń**
- **Rozpad systemu dwublokowego**

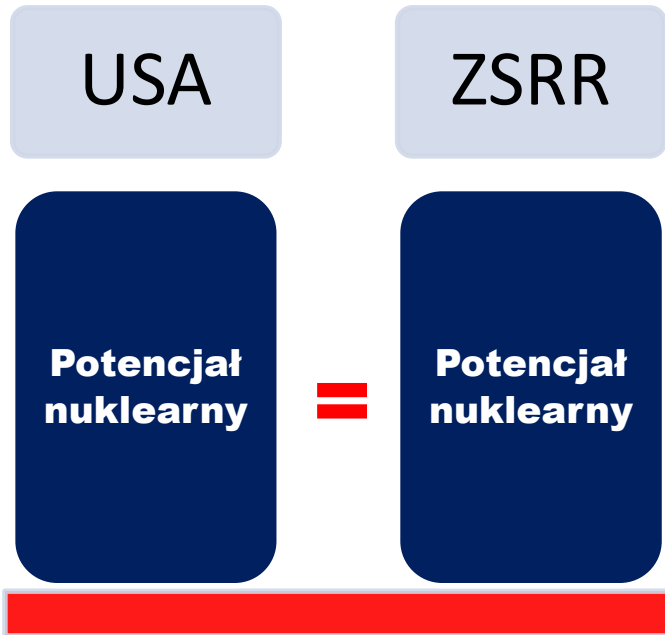
Era pozimnowojenna

- **Od konfrontacji do współpracy: zmiana NATO**
- **USA jako hegemon**
- **Przestrzeń poradziecka**
- **Bałkany**
- **Terroryzm**
- **Reset USA – Rosja**

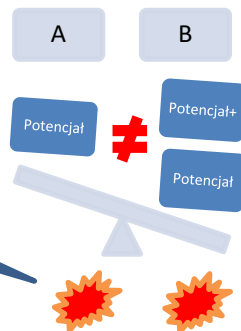

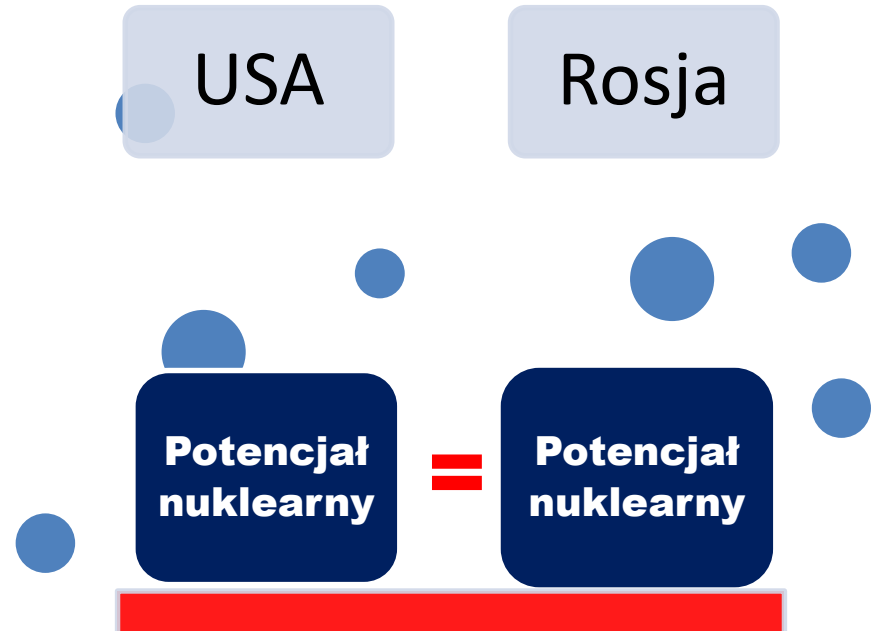
ZIMNA WOJNA (MAD)

Brak równowagi to katastrofa

ERA POZIMNOWOJENNA (MAD + ryzyka asymetryczne)

Asymetryczne podmioty i ryzyka

Postklasyczna era nuklearna

- **zimna wojna – klasyczne, symetryczne odstraszanie**
- **prolifracja – nowi, asymetryczni dysponenci: państwa niepewne i struktury niepaństwowe**
- **Asymetryczność roli: broń ostateczna (używana z konieczności, strategia odstraszania) – broń pierwszego użycia (używana z wyboru, strategia szantażu)**
- **bezpieczeństwo utrzymywania broni jądrowej (dostęp fizyczny i informacyjny)**
- **duże prawdopodobieństwo użycia broni nuklearnej – nowa jakość**
- **Obrona przeciwrakietowa – jako reakcja**

Konsekwencje globalizacji, informatyzacji i asymetryzacji dla pozimnowojennego środowiska bezpieczeństwa (1)

- **Zwiększają szanse współdziałania międzynarodowego na polu bezpieczeństwa**
- **Rodzą dodatkowe wyzwania mobilizujące do wysiłków na rzecz bezpieczeństwa**
- **Stwarzają dodatkowe ryzyka związane z szerszą aktywnością zewnętrzną**

Konsekwencje globalizacji, informatyzacji i asymetryzacji dla pozimnowojennego środowiska bezpieczeństwa (2)

- **Zmniejszają groźbę wojny globalnej**
- **Umieędzynarodawiają konflikty i kryzysy wewnętrzne i lokalne**
- **Globalizują plagi społeczne – np. AIDS, przestępczość, terroryzm**
- **Rodzą jakościowo nowe zagrożenia informacyjne (np. cyberterroryzm)**

Konsekwencje globalizacji, informatyzacji i asymetryzacji dla pozimnowojennego środowiska bezpieczeństwa (3)

- **Zwiększają rolę podmiotów niepaństwowych (NGO, grupy terrorystyczne)**
- **Zwiększają rolę opinii publicznej w rozstrzyganiu kwestii bezpieczeństwa**
(dobrze to czy źle?)

Nowe zjawiska i tendencje w sferze bezpieczeństwa (1)

■ **Dezintegracja i degeneracja klasycznych struktur:**

- **państwa upadłe: asymetryczne zagrożenia słabością**

- **państwa zbójeckie: asymetryczne zagrożenia pirackim podejściem do reguł życia międzynarodowego**

■ **Negatywne skutki rozwoju, dobrobytu i demokracji (zagrożenia środowiska naturalnego, postęp a dewiacje społeczne, przestępczość, katastrofy infrastrukturalne)**

Nowe zjawiska i tendencje w sferze bezpieczeństwa (2)

- **Ewolucja tradycyjnych konfliktów i kryzysów:**
  - **tradycyjne konflikty międzynarodowe – globalny(?), regionalne (np. Rosja – Ukraina)**
  - **międzynarodowy kontekst kryzysów wewnętrznych: naruszanie praw człowieka a zasada suwerenności państw**
  - **wojna z terroryzmem jako asymetryczna wojna światowa?**

Synteza pozimnowojennych zmian środowiska bezpieczeństwa

- **Globalizacja i rewolucja informacyjna - środowisko GLOBINFO** – zglobalizowane i uinformacyjnione, **sieciowe**
- **Rewolucja polityczna – asymetryzacja środowiska** - rozpad symetrycznego świata dwubiegunowego i erupcja asymetrycznych relacji bezpieczeństwa nuklearnego i konwencjonalnego
- **Rewolucja strukturalna - podmioty niepaństwowe, państwa problemowe (zbójce i upadłe), mocarstwa „wschodzące”**

**KONIEC
ERY POZIMNOWOJENNEJ
i
NOWA, HYBRYDOWA
ZIMNA WOJNA?**

Zmiana strategiczna

- **Główny czynnik strategiczny: konfrontacyjna polityka Rosji**
- **Koniec ery pozimnowojennej (kooperacyjnej) w stosunkach bezpieczeństwa**
- **Rozpoczyna się nowy, neozimnowojenny ład międzynarodowy**

HYBRYDOWA ZIMNA WOJNA

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA EUROATLANTYCKIEGO: OGNISKA WYZWAŃ I ZAGROZEŃ

Wyzwania transatlantyczne:
niepewność co do USA,
izolacjonizm?

Obszar euroatlantyczny

Wyzwania wewnątrz europejskie
(kryzys integracji,
słabość przywództwa,
migracje, terroryzm
wewnątrz europejski?)

**Kryzys na Bliskim
Wschodzie i
Afryce**
ISIL, migracje.
Brak strategii.
Interwencja Rosji)

**Kryzys w Europie
Wschodniej:** (neoimperialny
zwrot strategiczny Rosji,
nowa jakość strategiczna
– koniec ery
pozimnowojennej.
Wojna hybrydowa,
agresja poniżej progu wojny)

STRATEGICZNY ZWROT ROSJI

- **Od wystąpienia W. Putina w Monachium (2007r.) po nową doktrynę militarną (2014 r.) i strategię bezpieczeństwa narodowego (2015 r.)**
- **Strategia sankcjonuje i utrwała antyzachodni kurs Rosji (USA, NATO, UE - wyłącznie jako zagrożenia)**
- **Kraje poradzieckie jako strefa wpływów, ich ograniczona suwerenność, możliwość użycia siły przeciwko nim (presja polityczno-strategiczna)**

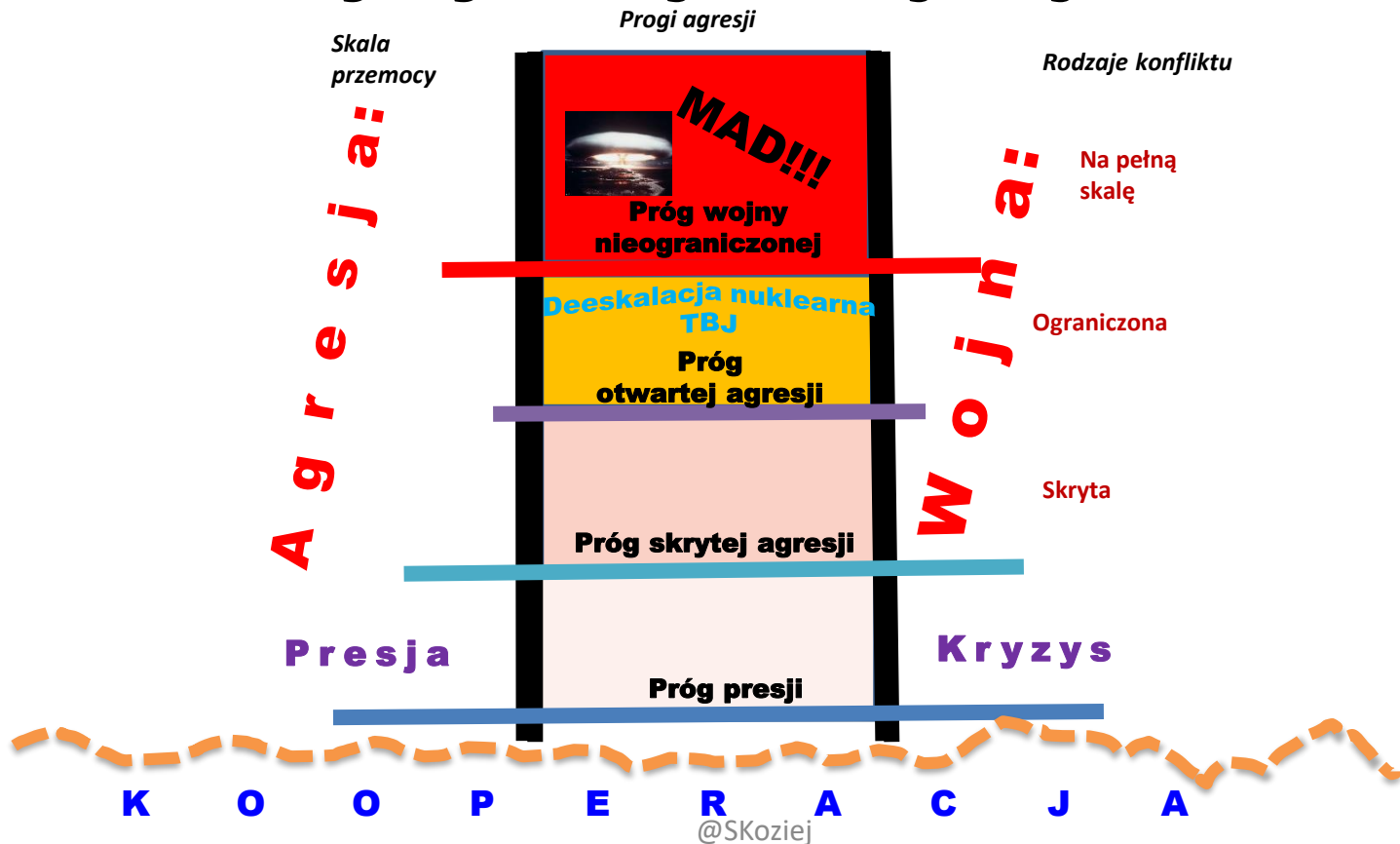
Rosyjska praktyka strategiczna

- **Wojna z Gruzją/2008 i kryzys gazowy/2009 r. – pierwsze testy (zbrojny i ekonomiczny) polityki neoimperialnej**
- **Wojna z Ukrainą – rzucenie wyzwania Zachodowi: koniec ery pozimnowojennej**
- **Interwencja w Syrii - wyzwanie ponadregionalne**

Od zimnej wojny do ... nowej zimnej wojny

- **WOJNY NIE SĄ TYLKO PO TO, ABY JE PROWADZIĆ!!!**
Są także instrumentem zimnowojennej konfrontacji politycznej: służą do straszenia/odstraszenia, szantażu/deszantażu
- **W czasach konfrontacji zimnowojennej XX w. (I światowa zimna wojna) główną rolę odgrywało zagrożenie globalną wojną nuklearną**
- **Okres pozimnowojenny – to przede wszystkim próby Zachodu budowania kooperatywnego systemu bezpieczeństwa wspólnie z Rosją**
- **Po rosyjskiej aneksji Krymu i interwencji na wschodniej Ukrainie zakończyła się era pozimnowojenna w stosunkach bezpieczeństwa Rosja-Zachód**
- **Rozpoczęła się nowa, hybrydowa zimna wojna – czyli ponowna konfrontacja polityczna między Rosją i Zachodem z groźbą użycia środków przemocy zbrojnej (włącznie z bronią nuklearną) w tle, ale już z bardziej zróżnicowanymi i ograniczonymi formami tych zagrożeń**

„Drabinka (szczeble) eskalacji szantażowej” w hybrydowej zimnej wojnie

SYNTEZA NOWEJ ZIMNEJ WOJNY

- **WOJNA NIE JEST TYLKO PO TO, ABY JĄ PROWADZIĆ. MOŻE BYĆ TAKŻE I JEST (jej groźba!) INSTRUMENTEM ZIMNOWOJENNEJ KONFRONTACJI POLITYCZNEJ**
- **Nowa, hybrydowa zimna wojna w relacjach Rosji z Zachodem charakteryzuje się bardziej niż ta z XX wieku zróżnicowanymi zagrożeniami wojennymi**
- **Presja neozimnowojenna wzbogacona została przede wszystkim o działania w cyberprzestrzeni**
- **Sz szczególnie niebezpieczna w warunkach hybrydowej zimnej wojny jest groźba agresji skrytej (podprogowej), stwarzającej sytuacje trudnokonsensusowe dla NATO/UE oraz agresji ograniczonej, pod parasolem rosyjskiej doktryny tzw. „deeskalacji nuklearnej” przy pomocy taktycznej broni jądrowej**
- **Znalezienie odpowiedzi na te zwłaszcza zagrożenia jest warunkiem skuteczności NATO/UE oraz stabilności stosunków bezpieczeństwa w relacjach Rosja-Zachód**

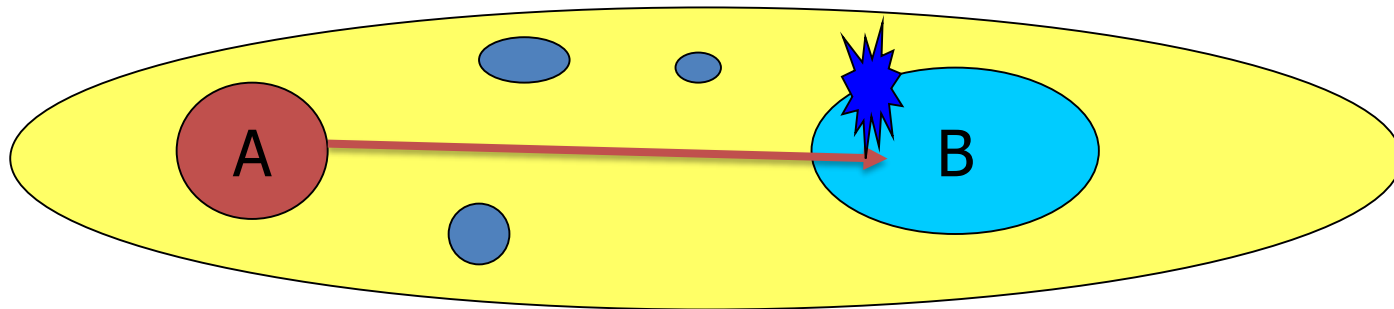
ZAGROŻENIA TRANSNARODOWE (niepaństwowe)

Istota terroryzmu

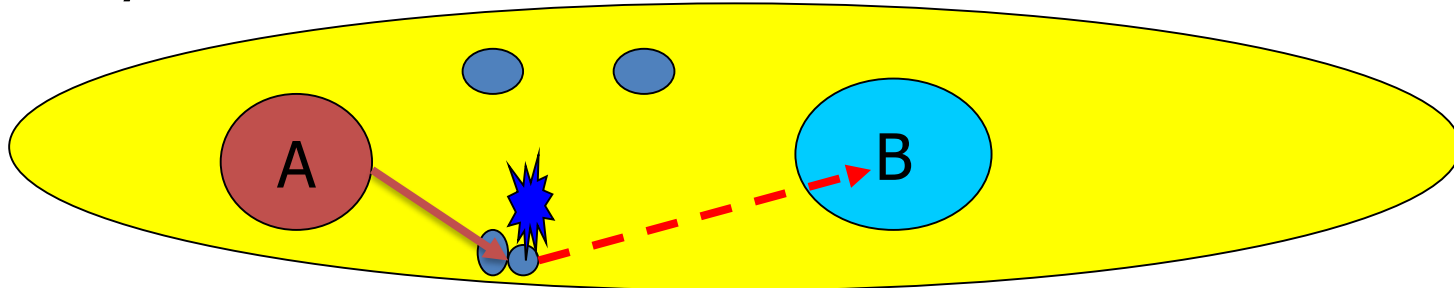
Celowe (*świadomie zamierzone*) i spektakularne atakowanie niewinnych, postronnych osób dla pośredniego (asymetrycznego, poprzez opinię publiczną) oddziaływania na przeciwnika politycznego lub ideologicznego

Istota terroryzmu

Walka – atakowanie przeciwnika

Terroryzm – atakowanie otoczenia

Trudności definicyjne

- **Terroryzm a klasyczna walka zbrojna, walka narodowowyzwoleńcza**
- **Polska partyzantka w II wojnie światowej**
- **Czeczenia**
- **Irak, Afganistan, Państwo Islamskie, terroryzm wewnątrz europejski**

Nowa jakość terroryzmu

- **globalizacja i uinformacyjnienie – globalna sieć terrorystyczna**
- **prolifерacja fundamentalizmu i radykalizmu – terroryzm islamski, dżihadyzm?**
- **taktyka terroryzmu samobójczego**
- **terroryzm masowego rażenia: superterroryzm**
- **globalna sieć terrorystyczna – nowe, asymetryczne mocarstwo światowe ery informacyjnej?**

Organizacje Al-Kaidy

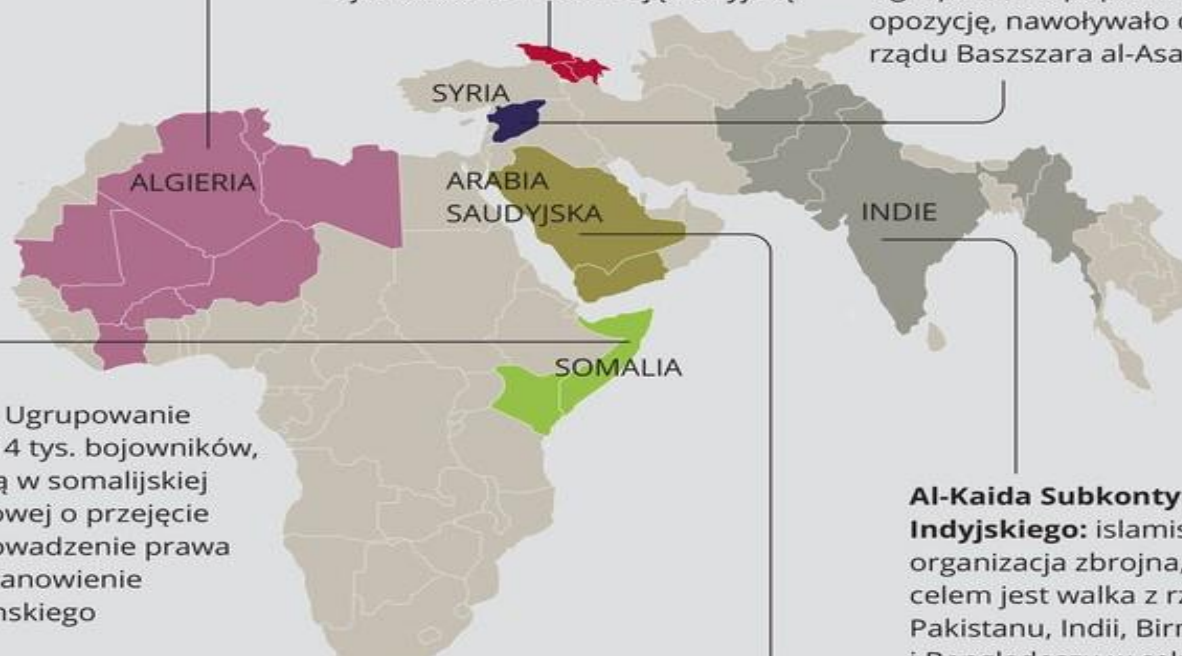
Al-Kaida Islamskiego

Maghreb: filia w afrykańskim Maghrebie i Sahelu wywodząca się z Salafickiej Grupy Modlitwy i Walki

Emirat Kaukaski: islamskie państwo proklamowane w 2007 przez prezydenta Iczkerii Doku Umarowa. Został uznany za organizację terrorystyczną przez Stany Zjednoczone i Federację Rosyjską

Front Obrony Ludności Lewantu:

paramilitarna grupa zbrojna islamistów będąca siatką Al-Kaidy w Syrii, powstała podczas tamtejszej wojny domowej pod koniec 2011. Ugrupowanie poparło syryjską opozycję, nawoływało do obalenia rządu Baszszara al-Asada

Asz-Szabab: Ugrupowanie liczy ponad 14 tys. bojowników, którzy walczą w somalijskiej wojnie domowej o przejęcie władzy, wprowadzenie prawa szariat i ustanowienie kalifatu islamskiego

Al-Kaida Półwyspu Arabskiego: szczególnie aktywna na terenie Jemenu, gdzie prowadzi działania terrorystyczne. Główną siłą napędową ugrupowania był jej przywódca Anwar al-Awlaki, który przekształcił ugrupowanie z regionalnego zagrożenia w najbardziej aktywną filię Al-Kaidy

Al-Kaida Subkontynentu Indyjskiego: islamistyczna organizacja zbrojna, której celem jest walka z rządami Pakistanu, Indii, Birmy i Bangladeszu w celu ustanowienia państwa islamskiego. Jako swój cel określili również ataki na amerykańskie cele na subkontynencie indyjskim.

Źródło: Wikimedia Commons

Opracowanie: Polska Grupa infograficzna

Wymiary asymetryczności terroryzmu globalnego

- **Wymiar humanistyczny: emocjonalizm przeciw racjonalizmowi**
- **Wymiar ideologiczny: radykalizm i fundamentalizm religijny (dżihadyzm?) przeciw demokracji i liberalizmowi politycznemu**
- **Wymiar organizacyjny: sieciowość przeciw hierarchiczności**
- **Wymiar instrumentalny: środki proste i powszechne przeciw technicznie zaawansowanym i specjalistycznym**
- **Wymiar operacyjny: terroryzm samobójczy i taktyka maksymalizacji strat przeciw taktyce minimalizacji strat własnych i przeciwnika**

Państwo Islamskie

- **Wojna wewnątrzislamska**
- **Skutki nieudanych interwencji Zachodu w Iraku i Afganistanie**
- **Destabilizacyjne skutki „rewolucji arabskich” i interwencji Zachodu**
- **Nowa jakość: Państwo Islamskie - państwo terrorystyczne**
- **Gra interesów mocarstw globalnych i regionalnych**

Terroryzm wewnętrzny europejski

- **Źródła i przyczyny odnowienia się**
  - **Nieudane multi-kulti**
  - **Radykalizacja i fundamentalizm w enklawach**
    - **„Samotne wilki”**
- **Zwalczanie**
  - **W ramach UE**
- **Zagrożenia dla Polski**

Walka z terroryzmem wewnątrz europejskim

- **Główna trudność – duże zagrożenie ze strony własnych obywateli zwerbowanych do ISIL; samotne wilki**
- **Możliwość rajdów terrorystycznych, w tym zagrożenie w Polsce**
- **Potrzeba jednolitej przestrzeni bezpieczeństwa antyterrorystycznego w Europie: systemy krajowe, współpraca europejska i z USA**

Zasady walki z terroryzmem

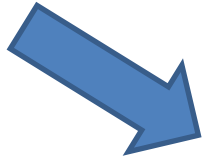
- **Eliminowanie źródeł**
  - **zewnątrznych, wewnętrznych**
- **Uprzedzanie zagrożeń**
  - **Międzynarodowe, krajowe**
- **Reagowanie antyterrorystyczne**
  - **militarne, niemilitarne**
- **Likwidacja skutków ataku**

System walki z terroryzmem

- **Podsystem kierowania**
  - **centralny, lokalne (w tym samorządowe), funkcjonalne**
- **Podsystemy wykonawcze**
  - **Dyplomacja i wojsko**
  - **Wywiad i kontrwywiad**
  - **Wymiar sprawiedliwości**
  - **Policja, Straż Graniczna**
  - **Formacje ochronne, ratownicze i porządkowe (służby, straże, pogotowia) – podległe strukturom rządowym i samorządowym oraz pozarządowe (prywatne) agencje i firmy**
  - **Przygotowane, wyedukowane społeczeństwo**

Inne zagrożenia transnarodowe

- **Cyberzagrożenia: ataki na Estonię, Gruzję, starcia Chiny-USA**
- **Zagrożenia infrastrukturalne**
- **Zagrożenia energetyczne**
- **Kryzysy finansowe**
- **...**

Kryzys migracyjny w Europie

- **Skutki kryzysu na BW: kolejna „wędrownia ludów”? „Agresja demograficzna”?**
- **Brak strategii UE, reagowanie ad hoc na końcowe skutki**
- **Potrzebna strategia:**
  - **skończyć wojnę**
  - **nowy podział polityczny**
  - **Pomoc ekonomiczna i humanitarna na miejscu**
  - **Uszczelnienie granic UE**
  - **Pomoc dla uchodźców w UE**
- **Kompleksowość podejścia – dla zyskania **solidarności strategicznej w UE**: migracje + wzmocnienie wsch. flanki + bezpieczeństwo energetyczne**

Ruchy antyglobalistyczne

- **Anarchizm**
- **Radykalna lewica –
przeciw bogatym,
populizm**
- **Radykalna prawica -
neofaszyzm**

KLASYCZNE ZAGROŻENIA MIĘDZYPAŃSTWOWE

Międzypaństwowe konflikty globalne

Prawdopodobieństwo?

USA – Rosja?

USA – Chiny?

Chiny – Rosja?

Chiny - Indie?

Indie – Pakistan?

UE/NATO – Rosja?

Konflikty regionalne: Europa

- **Bałkany – kryzysy przytłumione, czuwać (Kosowo, BiH)**
- **Konflikt rosyjsko-ukraiński**
- **Kaukaz:**
  - **Rosja – interesy i strategia;**
  - **Gruzja – aspiracje zachodnie i problemy wewnętrzne;**
  - **Armenia – Azerbejdżan/Górny Karabach**

KONFLIKTY REGIONALNE: AZJA

- **Półwysep Koreański**
- **Bliski i Środkowy Wschód:**
  - **Konflikt palestyńsko-izraelski + Iran – Izrael**
  - **Afganistan**
  - **Irak**
  - **Syria**

Niespokojny świat XXI wieku

„Szare” bezpieczeństwo
(*między rajem i*
***piekłem*)**

**„Skrzyżowanie” terroryzmu z BMR –
kwintesencja zagrożeń
asymetrycznych**

**Nowa, hybrydowa zimna wojna –
odnowienie zagrożeń symetrycznych?**

Dziękuję😊

Wspierasz
też na:
www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/SKoziej)